

Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K
Sendt pr. e-mail

+ bilag

Ombudsmandens tilsynsbesøg i Institution Vridsløselille, j.nr. 15-05650-31/CM

Folketingets Ombudsmand har i forlængelse af det uvarslede tilsynsbesøg i Institution Vridsløselille den 29. februar 2016 ved brev af 14. marts 2016 udtrykt alvorlig bekymring vedrørende følgende:

1. Begrænset fællesskab med andre indsatte uden for cellen samt mangel på aktiviteter og beskæftigelse.
2. Mangel på information og kommunikation til de frihedsberøvede.
3. Utilstrækkeligt informationsniveau m.v. hos det tjenestegørende personale.

Besøgsholdet anbefalede endvidere mundtligt under besøget følgende tiltag:

4. At institutionen indfører screening for tortur.
5. At institutionen indfører screening for selvmordsrisiko.
6. At institutionen sørger for, at der fast bliver stillet tolke til rådighed, som kommer til stede ved lægeundersøgelser.
7. At institutionen sørger for, at en udlænding, hvis fysiske og mentale sundhedstilstand giver anledning til bekymring, bliver tilset af en læge eller en psykiater.

Overordnet bemærkes, at kriminalforsorgen er enig med ombudsmanden i, at det nuværende regime på Vridsløselille er problematisk, og at det navnlig er afgørende, at kriminalforsorgen arbejder på at få udvidet de frihedsberøvedes muligheder for fællesskab og aktiviteter, således at forholdene i institutionen fremover bliver væsentligt ændret. Når regimet i institutionen indtil nu har været mere restriktivt end regimet i kriminalforsorgens øvrige institutioner, skyldes det den omstændighed, at der i løbet af kort tid skulle etableres plads til at kunne huse et ekstraordinært stort antal frihedsberøvede udlændinge. Hertil kommer, at det var forventningen, at de frihedsberøvede udlændinge kun skulle opholde sig kort tid i institutionen, og at det på den baggrund ville være vanskeligt at etablere de samme aktiviteter m.v., som indsatte har adgang til i kriminalforsorgens øvrige institutioner.

Direktoratet og Kriminalforsorgen Sjælland er i høj grad indstillet på at sørge for, at forholdene, som ombudsmanden har udtrykt alvorlig bekymring over, bliver ændret i institutionen.

Nedenfor er nærmere redegjort for, hvorledes man bl.a. vil forbedre forholdene indenfor de forskellige områder, som ombudsmanden har udtrykt alvorlig bekymring over. Direktoratets besvarelse er bl.a. udarbejdet på baggrund af et bidrag fra Kriminalforsorgen Sjælland.

Ad 1 – Begrænset fællesskab med andre indsatte og mangel på aktiviteter og beskæftigelse

Ombudsmanden har i brevet af 14. marts 2016 udtrykt alvorlig bekymring over, at de frihedsberøvede udlændinge var låst inde i deres celler næsten døgnet rundt, og at der var mangel på aktiviteter og beskæftigelse.

Kriminalforsorgen er som ovenfor nævnt enig i, at det er problematisk, at de frihedsberøvede udlændinge ikke har adgang til flere aktiviteter og beskæftigelse i Institution Vridsløselille.

Direktoratet kan oplyse, at fællesskab og aktiviteter for de frihedsberøvede i Institution Vridsløselille fremover som hovedregel vil ske uden for cellerne, ligesom der vil blive etableret fællesskabsarbejdspladser.

Der er i dag fællesskab i fri luft 1 time dagligt og i mindre omfang mulighed for ugentligt fællesskab i en central aktivitetscafé for en gruppe frihedsberøvede ad gangen med op til 15 personer, ligesom der er en særlig ugentlig aktivitet for kvinder, som forestås af fængselspræsten, (se dog nedenfor om yderligere adgang til fællesskab, som etableres i løbet af indeværende uge).

Det er kriminalforsorgens vurdering, at overgang til fællesskab uden for cellerne på de enkelte afdelingers gangarealer mv. i overensstemmelse med ombudsmandens tilkendegivelse bør ske hurtigt, men kriminalforsorgen skal samtidig gøre opmærksom på, at denne overgang umiddelbart rummer visse sikkerhedsmæssige udfordringer. Den nærmere tilrettelæggelse af afdelingsfællesskabet, personalenormering, rutiner mm. vil blive tilrettelagt på en måde, der imødegår den givne sikkerhedsmæssige udfordring. Det betyder, at der må ske en gradvis overgang til fuldt afdelingsfællesskab, jf. nærmere nedenfor.

Der iværksættes ligeledes en ny modtagelsesprocedure for at imødegå de nævnte sikkerhedsmæssige udfordringer, og i den forbindelse vurderer Institution Vridsløselille, om der er behov for at indrette en egentlig modtagelsesafdeling, hvor de frihedsberøvede placeres indledningsvist, så man kan danne sig et nærmere førstegangskendskab til den enkelte, før den pågældende visiteres videre i institutionen.

Fællesskab, aktiviteter og beskæftigelse vil nu blive tilrettelagt på følgende måde:

I løbet af uge 16/2016 (indeværende uge) vil der blive etableret mulighed for dagligt fællesskab på de enkelte afdelingers gangarealer mv. for halvdelen af afdelingens frihedsberøvede ad gangen. Fællesskabet vil have en varighed af i alt ca. 7 timer fordelt mellem hver halvdel af afdelingens frihedsberøvede.

I løbet af uge 17/2016 vil der gradvist blive etableret en udstrakt grad af dagligt fællesskab på afdelingernes gangarealer m.v. for alle frihedsberøvede i den pågældende afdeling i nærmere bestemte daglige intervaller af en varighed af i alt 8 timer. Der vil endvidere blive åbnet en kondibarok til aktiviteter for grupper af frihedsberøvede (op til max 12 personer), primært på hverdage, ligesom der vil blive åbnet en gymnastiksal til brug for sportsaktiviteter for grupper af frihedsberøvede på op til 6 personer, ligeledes primært på hverdage. Der vil herudover for grupper af frihedsberøvede på op til 15 personer være mulighed for fællesskab i den centrale aktivitetscafé i institutionens biblioteks- og skoleområde med diverse tilbud i dag- og aftentimer, primært på hverdage. Endelig vil der for grupper af frihedsberøvede på op til 20 personer være mulighed for boldspil mv. på gårdtursarealet, primært i hverdagene. Aktiviteten sker ud over den daglige times fri luft. Det kan i øvrigt oplyses, at Institution Vridsløselille nu har indgået en konkret aftale med Røde Kors om, at frivillige herfra fra 2. maj 2016 deltager i aktiviteter i den centrale aktivitetscafé et par gange om ugen.

Det bemærkes, at oplysningerne vedrørende antallet af frihedsberøvede, som er i fællesskab, samt fællesskabets varighed på gangarealer m.v. i afdelingerne, er fastsat bl.a. ud fra et skøn over de sikkerhedsmæssige elementer, som over tid kan ændre sig. Det kan derfor blive nødvendigt at justere antallet af frihedsberøvede, som samtidigt har fællesskab, samt varigheden heraf.

Fra maj 2016 vil der blive etableret beskæftigelsestilbud til de frihedsberøvede udlændinge. Beskæftigelsen vil bestå i udførelse af arbejde, der relaterer sig til interne servicefunktioner i institutionen, dvs. bl.a. rengøring, renovation, vaskeri, brødbagning og forplejning af de frihedsberøvede. Herudover er det hensigten at etablere et pakkeri. Beskæftigelsen vil blive tilrettelagt som deltidsbeskæftigelse, således at tilbuddene fordeles på så mange frihedsberøvede som muligt, der ønsker at være beskæftiget. De frihedsberøvede vil derfor i videst muligt omfang få disse tilbud om beskæftigelse.

Ad 2 – Mangel på information og kommunikation

Ombudsmanden har endvidere udtrykt alvorlig bekymring over, at der under tilsynsbesøget havde tegnet sig et klart billede af mangel på information og kommunikation, idet udlændingene manglede forståelse for og kendskab til baggrunden for, at de var frihedsberøvede, ligesom mange fremstod underinformerede om dagligdagen i institutionen.

Indledningsvis bemærkes, at man er enig i, at det er et betydeligt problem, at de frihedsberøvede udlændinge – bl.a. henset til at de befinder sig i en sårbar situation – har givet udtryk for, at de ikke har modtaget tilstrækkelig information om baggrunden for deres frihedsberøvelse og om forholdene i institutionen.

Kriminalforsorgen Sjælland har over for direktoratet oplyst, at der i Institution Vridsløselille er etableret forskellige tiltag med henblik på at informere fyldestgørende om hverdagen i institutionen.

Institutionen har således med inspiration fra Institutionen Ellebæk udformet en informationsfolder, som klienterne får udleveret i forbindelse med indsættelsen. Folderen skitserer

kort forskellige centrale forhold vedrørende frihedsberøvelsen og dagligdagen i institutionen. Folderen findes på syv sprog (engelsk, spansk, tyrkisk, arabisk, farsi, somali og dansk).

På alle afdelinger forefindes endvidere oversigter over ugens aktiviteter. Disse viser, hvornår der er gårdtur, kioskesøg, aktivitetscenter m.m. Oversigterne vil blive ajourført, så de afspejler de kommende aktiviteter, jf. ovenfor

Der vil desuden inden for en måned blive udarbejdet skriftlig information (eksempelvis i form af en husorden) med en nærmere beskrivelse af dagligdagen i institutionen, hvori oplysninger om det kommende fællesskab, aktiviteter og beskæftigelse som ovenfor nævnt vil blive indarbejdet.

Med hensyn til den daglige kommunikation mellem frihedsberøvede og ansatte arbejdes der aktuelt på at færdigudvikle et piktogrambaseret værktøj, der visuelt skal understøtte ovennævnte skriftlige information. Piktogrammerne skal dels give overblik over daglige rutiner og processer, dels fungere handlingsanvisende i forhold til enkeltsituationer.

Kriminalforsorgen Sjælland har over for direktoratet oplyst, at der ud over ovennævnte skriftlige information sker en gennemgang af dagligdagens rutiner og gives anden relevant information, når den frihedsberøvede indsættes på afdelingen.

Hvis personalet vurderer, at der i hverdagen opstår situationer af en karakter, hvor det, jf. Kriminalforsorgens cirkulæreskrivelse om tolkning, er relevant med tolkebistand, etableres dette enten ved telefontolkning eller tilkaldelse af en tolk.

Særligt for så vidt angår ombudsmandens bekymring for, at udlændingene manglede forståelse for og kendskab til baggrunden for, at de var frihedsberøvede, skal direktoratet bemærke følgende.

Politiet informerer i forbindelse med frihedsberøvelsens iværksættelse den pågældende om baggrunden for frihedsberøvelsen.

Kriminalforsorgen har den 14. april 2016 afholdt et møde med deltagelse af bl.a. Rigspolitiet, hvor politiets information til den frihedsberøvede var genstand for drøftelse. Drøftelsen med Rigspolitiet vil indgå i de videre overvejelser om, hvorvidt der eventuelt er behov for yderligere tiltag med henblik på at forbedre den information, der umiddelbart forud for og under overdragelsen gives til den frihedsberøvede om baggrunden og perspektiverne m.v. for hans/hendes frihedsberøvelse.

Hvis personalet vurderer, at der i forbindelse med indsættelsen er behov for tolkebistand, etableres dette enten ved telefontolkning eller tilkaldelse af en tolk.

Ad 3 – Utilstrækkeligt uddannelsesniveau m.v. hos det tjenestegørende personale

Ombudsmanden har herudover udtrykt alvorlig bekymring for det forhold, at personalet i Vridsløselille ikke syntes tilstrækkeligt informeret om og uddannet til at tage vare på de frihedsberøvede udlændinge.

Direktoratet skal hertil bemærke følgende.

Institutionen har ikke tidligere huset frihedsberøvede udlændinge, og det tjenestegørende personale har derfor som udgangspunkt ikke forudgående erfaring med håndteringen af denne klientgruppe, som på en række punkter adskiller sig fra almindelige indsatte i Kriminalforsorgens øvrige institutioner, f.eks. i forhold til baggrund, fysiske og psykiske helbreds-tilstand m.v. Da Vridsløselille blev omdannet til at modtage frihedsberøvede udlændinge, hvilket som nævnt ovenfor skete over kort tid, fik personalet imidlertid – selv om dette havde været ønskværdigt – som udgangspunkt ikke nogen supplerende uddannelse, idet det bemærkes, at personalet modtog udlændingene samtidig med, at de sidste afsonere blev overført til andre institutioner til fortsat afsoning.

Som opfølgning på ombudsmandens bekymring vedrørende personalets uddannelse mv. kan det oplyses, at institutionsledelsen i Vridsløselille i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp har planlagt kursusdage for alt tjenestegørende personale, som skal afholdes i maj 2016. På kursusdagene vil personalet blive undervist i kulturforståelse samt orienteret om indholdet af relevante udlændingeregler. Herudover vil der komme kollegaer fra Institutionen Ellebæk, som vil fortælle om praktiske erfaringer fra dagligdagen med de frihedsberøvede udlændinge samt besvare de spørgsmål, som personalet måtte have til den nye gruppe klienter. Ligeledes bemærkes, at der som nævnt under pkt. 1 ovenfor er indgået en aftale med Røde Kors om, at frivillige herfra fra 2. maj 2016 deltager i aktiviteter i den centrale aktivitetscafé et par gange om ugen.

Afslutningsvis skal det nævnes, at fængselsbetjentene i Institution Vridsløselille har gennemført kriminalforsorgens fængselsbetjentuddannelse, som giver de i kriminalforsorgen nødvendige kompetencer i forhold til at opretholde ro og orden, herunder konflikthåndtering. På kort sigt og henset til den særlige udlændingesituation har kriminalforsorgen derfor fundet det fuldt forsvarligt, at fængselsbetjentene med denne baggrund varetager opsynet med klienterne i Vridsløselille. Personalet i Vridsløselille fik i øvrigt udleveret den folder, som Dansk Flygtningehjælp har udarbejdet, og som kort redegør for forskellige forhold om flygtninge.

Ad 4 – Screening for tortur

Besøgsholdet anbefalede mundtligt under besøget, at institutionen indfører screening for tortur.

Indledningsvist bemærkes, at andre myndigheder end kriminalforsorgen i et vist omfang vil have tilvejebragt oplysninger om, hvorvidt en frihedsberøvet har været udsat for tortur, inden den pågældende indsættes, fx ved belysningen af sagen i forbindelse med rettens kendelse eller ved asylsagens behandling.

De pågældende oplysninger følger imidlertid ikke automatisk med den enkelte frihedsberøvede i forbindelse med indsættelsen i Institution Vridsløselille. Forklaringen herpå er, at en myndigheds videregivelse af helbredsoplysninger som altovervejende hovedregel kræver samtykke fra den frihedsberøvede, og at det derfor ikke er muligt at modtage oplysningerne, straks den frihedsberøvede ankommer til Vridsløselille.

Såfremt sundhedspersonalet i Institution Vridsløselille vurderer, at der er et konkret behov for indhentelse af sundhedsmæssige oplysninger, anmoder de i overensstemmelse med reglerne den frihedsberøvede om dennes samtykke hertil.

Direktoratet kan endvidere oplyse, at Kriminalforsorgen er meget opmærksom på, at frihedsberøvede ofte befinder sig i en uafklaret og vanskelig situation, der kan medføre særlige fysiske såvel som psykiske behov for lægeligt tilsyn og behandling.

I overensstemmelse hermed er der sygeplejerske til stede på Vridsløselille på hverdage fra om morgenen til ca. kl. 15.30. Snarest efter og normalt samme dag som indsættelsen afholder sygeplejersken en samtale, hvor der spørges ind til den frihedsberøvedes fysiske og psykiske helbredstilstand. Hvis indsættelse sker efter kl. 15.30 eller i weekender, sker helsesamtalen normalt førstkommande hverdag. Hvis de modtagende betjente i dagtimerne på hverdage vurderer, at der er fysiske eller psykiske forhold, der kræver mere akut helsetilsyn, vil de rette henvendelse til sygeplejersken for at fremskynde tilsyn. Hvis indsættelsen sker, når der ikke er sygeplejerske til stede, vil de kontakte den tilknyttede vagtlæge. Det kan i begge tilfælde lede til, at der bliver truffet foranstaltninger i forhold til psykiatrisk konsultation.

Sundhedspersonalet har fokus på, at frihedsberøvede potentielt kan have været udsat for overgreb, voldsomme traumer eller tortur også i tilfælde, hvor pågældende direkte adspurgt benægter det. Sundhedspersonalet er således særligt opmærksomme på fx klager over multiple smerter fra forskellige steder på kroppen uden objektiv sygdom samt den frihedsberøvedes reaktioner på indelåsning, belastningsgrad og affektreaktioner. Man foretager således en individuel og konkret vurdering af den frihedsberøvedes helsemæssige behov.

Ved mistanke om overgreb, tortur eller lignende, eller hvis den frihedsberøvede selv omtaler gener som følge af tortur, spørges der relevant til dette. Vurderes der at være behov for det, vil den frihedsberøvede herefter blive visiteret til læge, som tilser den pågældende snarest muligt og maksimalt få dage efter henvisende visitation har fundet sted. Hvis lægen finder det relevant, henvises til yderligere undersøgelser, fx på hospital for røntgen eller konsultation hos speciallæge. Institutionens helsepersonale vil sideløbende iværksætte nødvendig intern behandling. Hvis det er indikeret, henvises til institutionens psykiater for vurdering og stillingtagen til eventuel psykisk sygdom, herunder evt. for yderligere vurdering af selvmordsrisiko. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at sygeplejerskerne på Vridsløselille har hyppig kontakt med de frihedsberøvede, som har særligt behov herfor, med henblik på opfølgning og støttende samtaler.

På samme måde som i Institutionen Ellebæk, der ligeledes huser frihedsberøvede udlændinge, foretager Institutionen Vridsløselille således ikke specifikke undersøgelser med det ene formål at screene for tortur.

Direktoratet finder, at den eksisterende ordning er god, idet den på hensigtsmæssig vis tager højde for, at der kan være torturofre blandt de frihedsberøvede udlændinge.

Ad 5 – Screening for selvmordsrisiko

Besøgsholdet anbefalede mundtligt under besøget, at institutionen indfører screening for selvmordsrisiko.

Direktoratet kan generelt henvise til, at der finder en samtale sted med sygeplejersken efter indsættelsen og til helsepersonalets bevågenhed i forhold til den frihedsberøvedes psykiske helbredstilstand under opholdet samt de øvrige sundhedsfaglige tiltag, som er nævnt ovenfor under punkt 4, herunder evt. henvisning til psykiater. Helse- og øvrigt personale har løbende kontakt om særlige forhold hos den frihedsberøvede og drøfter et eventuelt behov for særlig opmærksomhed og individuelle tiltag, der kan have relevans i forhold til den frihedsberøvedes risiko for selvmord og generelle psykiske velbefindende.

Direktoratet finder på den baggrund ikke grundlag for at indføre en specifik screening for selvmordsrisiko som særforanstaltning for de frihedsberøvede i Institution Vridsløselille. I den forbindelse bemærkes, at der heller ikke foretages en sådan specifik screening for selvmordsrisiko i Institutionen Ellebæk, der ligeledes huser frihedsberøvede udlændinge.

I øvrigt bemærkes, at det i visse situationer – inden vedkommende indsættes - vil være af-dækket, at en person er selvmordstruet, idet den pågældende vil have haft kontakt med andre myndigheder før indsættelsen.

Ad 6 – Faste tolke i forbindelse med lægeundersøgelser

Besøgsholdet anbefalede mundtligt under besøget, at institutionen sørger for, at der fast bliver stillet tolke til rådighed, som kommer til stede ved lægeundersøgelser.

Kriminalforsorgen Sjælland har oplyst, at der som udgangspunkt anvendes telefonisk tolkning. Hvis det af det sundhedsfaglige personale vurderes, at dette ikke er tilstrækkeligt, tilkaldes en tolk til personligt fremmøde. Kriminalforsorgen Sjælland finder det på den baggrund ikke nødvendigt, at der fast stilles tolke til rådighed i forbindelse med lægeundersøgelser.

Direktoratet kan henholde sig til det af Kriminalforsorgen Sjælland anførte.

Ad 7 – Lægetilsyn ved bekymring for udlændingens fysiske og mentale sundhedstilstand

Besøgsholdet anbefalede mundtligt under besøget, at institutionen sørger for, at en udlænding, hvis fysiske og mentale sundhedstilstand giver anledning til bekymring, bliver tilset af en læge eller en psykiater.

Efter indsættelse i institutionen bliver alle frihedsberøvede tilset af en sygeplejerske, jf. punkt 4 ovenfor. Samtalen er opbygget efter en struktureret fremgangsmåde, hvor der afdækkes følgende forhold:

- Gensidig præsentation
- Sprog / tolkebehov
- Fysisk og psykisk habitus / behov for læge
- Medicinering, herunder aktuelt brug / identifikation af udenlandske præparater / behov for medicinsk behandling
- Praksis for medicinudlevering
- Brug af euforiserende stoffer eller alkohol
- Praksis omkring kontakt til sundhedspersonale
- Spørgsmål m.v.

Hvis sygeplejersken vurderer, at der er behov for tolkebistand i forbindelse med afholdelse af samtalen, tilkaldes en tolk.

På baggrund af samtalen visiterer sygeplejersken til institutionens tilknyttede læge, hvis der vurderes et behov herfor.

Hvis institutionens tilknyttede læge, eventuelt sygeplejerske, vurderer, at patienten har behov for psykiatrisk behandling, visiteres patienten til institutionens tilknyttede psykiater. Denne kommer på institutionen to gange ugentligt eller efter tilkald.

Med venlig hilsen

Annette Esdorf
Centerdirektør, Center for Straffuldbyrdelse